ראשית הגז נוהג בארץ ובחו"ל בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין אבל לא במוקדשים. חומר בזרוע ולחיים והקבה מראשית הגז: שהזרוע והלחיים והקבה נוהגין בבקר ובצאן במרובה ובמועט וראשית הגז אינו נוהג אלא ברחלות ואינו נוהג אלא במרובה, וכמה הוא מרובה ב"ש אומרים שתי רחלות שנאמר °יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן וב"ה אומרים [חמש שנאמר] °חמש צאן עשויות רבי דוסא בן הרכינס אומר *חמש רחלות *גוזזות מנה מנה ופרס חייבות בראשית הגז וחכ"א חמש רחלות גוזזות כל שהן, וכמה נותנין לו משקל חמש סלעים ביהודה שהן עשר סלעים בגליל, מלובן ולא צואי כדי לעשות ממנו בגד קטן שנאמר °תתן לו שיהא בו כדי מתנה. *לא הספיק ליתנו לו *עד שצבעו פטור. לבנו ולא צבעו חייב. הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים פטור מראשית הגז. הלוקח גז צאנו של חבירו אם שייר המוכר חייב, לא שייר הלוקח חייב. היו לו שני מינים שחופות ולבנות מכר לו שחופות אבל לא לבנות, זכרים אבל לא נקבות זה נותן לעצמו וזה נותן לעצמו:

גמ' במוקדשין מאי טעמא לא? אמר קרא °צאנך ולא צאן הקדש, טעמא דכתב רחמנא צאנך הא לאו הכי הוה אמינא קדשים חייבים בראשית הגז והא לאו בני גיזה נינהו, דכתיב °ולא תגוז בכור צאנך? אי בקדשי מזבח הכי נמי, הכא במאי עסקינן בקדשי בדק הבית, *והאמר ר"א קדשי בדק הבית אסורים בגיזה ועבודה? מדרבנן, סלקא דעתך אמינא הואיל ומדאורייתא בני גיזה נינהו היכא דנפל ליה ליתיב ליה, והא קדיש להו סד"א לפרוק וליתיב ליה, והא בעי העמדה והערכה, הניחא למאן דאמר *קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה אלא למ"ד היו, מאי איכא למימר? אמר ר' מני בר פטיש משום ר' ינאי הכא במקדיש בהמתו לבדק הבית חוץ מגיזותיה' סד"א ליגזוז וליתיב ליה אמר קרא צאנך ולא צאן של הקדש, אי הכי קדשי מזבח נמי? כחשי, קדשי בדק הבית נמי כחשי? דאמר חוץ מגיזה וכחישה, קדשי מזבח נמי דאמר חוץ מגיזה וכחישה? אפ"ה פשטה קדושה בכולה, *ממנא תימרא? *דאמר ר' יוסי והלא במוקדשין האומר רגלה של זו עולה כולה עולה ואפי' לר"מ דאמר אין כולה עולה הני מילי דאקדיש דבר שאין הנשמה תלויה בו אבל הקדיש דבר שהנשמה תלויה בו קדשה כולה. רבא אמר במקדיש גיזה עצמה סד"א ליגזוז וליפרוק וליתיב ליה אמר קרא °גז צאנך תתן לו מי שאין מחוסר אלא גזיזה ונתינה יצא זה שמחוסר גזיזה פדייה ונתינה, אלא צאנך למאי אתא? לכדתניא *בהמת השותפים חייב בראשית הגז ור' אלעאי פוטר מ"ט דר' אלעאי? אמר קרא צאנך ולא של שותפות ורבנן? למעוטי שותפות עובד כוכבים ור' אלעאי שותפות עובד כוכבים מנא ליה? נפקא ליה מרישא דקרא °ראשית דגנך ולא שותפות עובד כוכבים ורבנן ראשית (הגז) הפסיק הענין ור' אלעאי וי"ו הדר ערביה

ראשית הגז. כל הגוזז צאנו בין טלאים ובין זקנים ואפילו גוזז מאה פעמים נותן ממנה מתנה לכהן ושיעורא מפרש לקמן מחמש גיזות שיש בכל אחד מנה ופרס היה נותן משקל חמש סלעים: נוהגין בבקר ובצאן. דכתיב (דברים יח) אם שור אם שה: ובמועט. אפילו לא שחט אלא אחת: אלא ברחלים. דגז צאנך כתיב ועזים לאו גז איקרו כדמפרש בגמרא: מנה מנה ופרס. כל אחת מנה וחצי, ובציר מהכי לא חשיב גז שלו פחותה שבגיזות: כל שהן. בגמרא מפרש מאי היא: וכמה נותן לו. בגמרא מפרש היכא קאי: צואי. שלא נתלבן עדיין כולו: שצבעו. ישראל זה: פטור. (א) דקנייה בשינוי דהוה ליה כמזיק מתנות כהונה או שאכלן: לבנו ולא צבעו. אין זה שינוי ואכתי בעיניה הוא: הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים. במחובר: פטור. דגז צאנך כתיב והאי לאו דידיה הוא ואצאן דידיה קפיד קרא ולאו אגיזין דידיה: שחופות. לא שחור ולא לבן: זה נותן לעצמו. בגמרא מפרש טעמא: **גמ'** בקדשי בדק הבית. דמותרין בגיזה אתא קרא למעוטינהו מחיובא דראשית הגז: מדרבנן. תירוצא הוא: היכא דעבר אדרבנן וגזז אמינא ליחייב, להכי אתא קרא: והא קדשה לה. והיכי תיסק אדעתין דניחייב למיתב ליה מידי דהקדש ולמה לי למעוטינהו: כל הקדוש בבעלי חיים טעון העמדה והערכה. היכא דאקדיש בהמה גופה והיכי משכחת לה דניחייב דאיצטריך קרא למעוטי והא אמר שגוזז אינו יכול להעמיד הגיזה: הניחא למ"ד. בתמורה (דף לב:): קדשי בדק הבית לא היו בכלל כו'. איצטריך האי קרא דלא נימא ניפרוק וניתיב ליה (ב): הכי גרסינן סלקא דעתך אמינא ליגזוז וליתיב ליה. כלומר יגזוז לכתחלה וליתיב ליה דהא גז לא הקדיש: אי הכי. דבחוץ מגיזתה' אוקימתה חוץ מגיזתה שהוא מותר לגוזזה שהגיזה שלו מאי דוחקך לאוקומה בקדשי בדק הבית אפילו קדשי מזבח נמי (ג) ואדעבר וגזז: ומשני מכחש. הגיזה הניטלת מכחשת הבשר ואסור לגוזזה: אפילו הכי. דאמר חוץ מגיזתה קדשה נמי גיזתה דאיידי דקדושת הגוף תמורה פשטה בכל המחובר בה אבל קדושת דמים כגון קדשי בדק הבית מאי דלא אקדיש לא אקדיש: והלא במוקדשים. כלומר בתחלת הקדש האומר רגלה של זו עולה כולה עולה אף בתמורה כשיאמר רגלה של זו תמורה תהא כולה תמורה ופליג אדרבי מאיר דאמר אין ממירין באברין ולא אברין בשלמין ובפרק בהמה המקשה היא מפורשת: ואפילו לר"מ דאמר אין כולה עולה. בפרק בהמה המקשה מייתי לה בגמרא אבל במקדיש דבר שהנשמה תלויה בו מוקמינן בתמורה דמודי ר"מ דקדשה כולה: רבא אמר. לא תטרח לאוקומי מתניתין במקדיש חוץ מגיזה וכחישתה' אלא במקדיש גיזה לבדה וטעמא דמתניתין לאו משום צאנך יליף דהכא לאו צאנך הוא אלא מדסמך נתינה לגיזה: סלקא דעתך אמינא ליפרוק וליתיב. קא משמע לן דאמר קרא גז תתן מי שאינו מחוסר אלא גיזה ונתינה והכא משום העמדה והערכה ליכא דכי כתיבא העמדה בבהמה עצמה כתיבא: השתא דאתית להכי לא גרסינן אלא לאכך. דמשמע מיעוטא למאי אתא למעוטי שותפות עובד כוכבים לרבנן או שותפות ישראל לרבי אלעאי: ולא של שותפות. דרוש הכי לאכך המיוחד לך: למעוטי שותפות דעובד כוכבים. אבל דישראל, מיוחד לך קרינא ביה דאיל ושניהם בני חיוב, וכל ישראל קרוים בלשון יחיד: ראשית הפסיק הענין. מדלא כתביניהו בחד ראשית ש"מ לא איתקש הילכך איצטריך לפרושי בה מיעוטא לשותפות עובד כוכבים:

ראשית הגז: ליפרוק וליתיב ליה. תימה אמאי קאי אי אמאן דעבר וגזז אטו קנסא הוא דקנים ליה משום דעבר וגזז לפדותו ובעלים שהקדישו נמי אמאי מיחייבי ואי אכהן לא הו"ל לפרוק וליתיב וניהי דהאי לא תקשי מה מרויח שפודה בשוה פרוטה אפילו שוה מנה דמחולל:

והא בעי העמדה והערכה. וא"ת מה שייך העמדה והערכה בגיזה דהויא כמקדיש עצים ואבנים וי"ל כיון שהיה מתחלה מחובר בבהמה שהיא בת העמדה והערכה צריך העמדה והערכה וא"ת ולימא כשהעמיד והעריך ואחר כך עבר וגזז ופדה ויש לומר דבשעת פדייה בעינן העמדה והערכה:

במקדיש גיזה עצמה. ורבי מני בר פטיש דלעיל אית ליה שפיר הך דרשא אבל רבא לית ליה דרשה דרבי מני בר פטיש דפטר מקדיש בהמה חוץ מגיזתה וכחישתה מדבעי בסמוך ואלא לאכך למאי אתא:

ורבנן

א א מיי' פ"י מהלכות בכורים הל' א סמג עשין קמג טוש"ע י"ד סי' שלג:

ב ב מיי' שם הל' א

ג ג מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ב:

ד ד מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף ט:

ה ה מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף יג:

ו ו מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ג:

ז ז מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סעיף ז:

[גי' הערוך בערך פרס ה' גוזזות מנה ופרס חייבות וכו' ועי' במשנה שבמשניות]

ח ח ט מיי' שם הל' י יא טוש"ע שם סעיף ח:

ט י מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף י:

דברים יח:ד

ראשית דגנך תירושך ויצהרך

וראשית גז צאנך תתן לו

שיטה מקובצת

א] והא בעי העמדה והערכה. נ"ב עי' תוס' בכורות דף כו ע"א:

ב] ורבנן ראשית הגז הפסיק הענין. נ"ב עי' תוס' מנחות דף סו ע"א:

נושא

במוקדשין

מאי טעמא

אין חיוב

ראשית הגז

מבנה

הסברים לאור"י צורך לפסוק

ולמד דבל מוקדשים פטור - הרי

לכאורה אין

מציאות

שאדם גוזז

קדשים

גליון הש"ס

גמ' עד שצבעו. כאן שייכים דברי תוס' לקמן דף קלו ע"ב ד"ה עד שצבעו: תוס' ד"ה והא בעי העמדה והערכה. עי' מעילה דף סו ע"א תוס' ד"ה ואפילו:

[תוספתא פ"י מ"ה]

נושא

בהמת השותפין

מהו בראשית הגז

מבנה

מקורות לפטור

ראשית הגז לר' אלעאי

בשותפות עכו"ם

גישות שונות בשאלת

הרבנן לגבי היקש

בין תרומות דגן

לראשית הגז

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה והא קדשה לה וכו' ולמה לי למעוטינהו. כאן כס"ד ואח"כ מס"ד כל הקדוש:

עדיות פ"ג מ"ג [ב"ב קנ. ועי' היטב תוס' שם ד"ה מנה ופרס]

ב"ק סו. לג: לה:

[פי' תוס' לקמן קלו: ד"ה עד שצבעו]

[בכורות יד. כה.]

[שבועות יא: תמורה לב:]

לעיל סט: תמורה י. קדושין ג.

* בתוך הסוגריים

מובא ענין פשיטת

קדושה בקרבן

שהקדיש רק חלקו

רש"ל גרים בדלא עבר ומהרש"א כתב שס"ס הוא וצריך למחקו ועי' רש"א

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פטור דקנייה. ר"ב פ"ע בתוס' ד"ה עד שצבעו דף קלו: (ב) ד"ה קדשי בדק וכו' ומיתיב ליה ובדעבר וגזז ס"ד: (ג) ד"ה אי הכי וכו' מזבח נמי ס"ד ושאר נמחק:

[מכות כג:]